

CYFARFOD	Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth
DYDDIAD	3 Tachwedd 2026
TEITL	ETHOLIAD LLYWODRAETH LEOL MAI 2027
PWRPAS	Cyflwyno diweddariad ar y gwaith o baratoi at Etholiad 2027
ARGYMHELLIAD	Nodi a derbyn yr adroddiad.
AWDUR	Annes Siôn Arweinydd Tîm Democratiaeth

RHAGAIR

- Rydym oll yn ymwybodol fod etholiadau Llywodraeth Leol yn cael eu cynnal ym mis Mai 2027. Yn sgil hyn mae cryn waith paratoi – gennych chi fel aelodau etholedig, gan y grwpiau gwleidyddol, yn ogystal a gennym ni fel swyddogion.
- Mae gwaith eisoes ar y gweill, gyda thair prif thema dan ystyriaeth, fel a ganlyn:
 - Paratoi cyn yr etholiad (gan gynnwys hybu amrywiaeth mewn democratiaeth)
 - Canlyniadau / diwrnod etholiad
 - Anwytho a'r rhaglen hyfforddiant
- Paratoi.
Yn naturiol, mae nifer o is rannau fesul thema. Cyflwynwyd rhaglen waith i chi fel aelodau yn y cyfarfod diwethaf ac isod mae diweddariad ar y gwaith sydd wedi'i wneud i rai o'r camau gweithredu.

Cam gweithredu	Manylion
Sicrhau gwybodaeth lawn i ddarpar ymgeiswyr.	Mae gwaith wedi cychwyn i ddiweddarau'r wybodaeth ar y wefan a gobeithir y bydd y wybodaeth yn gyfredol erbyn canol mis Tachwedd. Yn ychwanegol at y wybodaeth ar y wefan rydym yn creu Llawlyfr i Ddarpar ymgeiswyr gyda gwybodaeth ddefnyddiol yn rhoi darlun llawn iddynt o rôl aelod. Mae rhai o'r penawdau fel a ganlyn: - Rôl Cynghorydd - Sut mae'r Cyngor yn gweithio? - Ymrwymiad Amser a Chyflog - Gwerthoedd - Cefnogaeth i Gynghorwyr - Diwrnod ym Mywyd Cynghorydd. Byddwn yn ei gyflwyno yng nghyfarfod nesaf y Grŵp Trafod Cynghorwyr: Etholiad 2027
Hybu amrywiaeth	Mae fideos wedi eu creu gan y Tîm Democratiaeth er mwyn amlygu rôl Cynghorydd a byddant yn cael eu rhyddhau ar wefannau cymdeithasol yn fuan ym mis Tachwedd. Diolch

Cam gweithredu	Manylion
	i'r Aelodau Etholedig sydd wedi gwirfoddoli i fod yn rhan o'r fideos. Bydd Sesiwn "Elect Her" yn cael ei gynnal ar XXXXXX a fydd yn sesiwn penodol wedi ei greu i annog merched i sefyll etholiad. Bydd y sesiwn yn cael ei gadeirio gan Catrin Thomas, Cyfarwyddwr Corfforaethol a bydd cyfraniadau gan yr Arweinyddion Grwpiau. Fel rhan o raglen ehangach i hybu democratiaeth bydd sesiynau yn cael eu cynnal ar y cyd gan y Swyddog Monitro a'r Swyddog Priodoldeb ynghyd a'r Tîm Democratiaeth i egluro i unrhyw un sy'n ystyried sefyll beth yw rôl aelod ac i roi cyfle iddynt ofyn unrhyw gwestiynau. Bydd y rhain yn cael eu cynnal yn fuan ym mis Ionawr.
Mewnrwyd Aelodau	Yn dilyn trafodaethau yn y Grŵp Trafod Cynghorwyr: Etholiad 2027, mae gwaith yn mynd rhagddo i ail edrych ar y fewnrwyd aelodau i'w symleiddio yn y gobaith y bydd yn fwy defnyddiol ac yn haws i'w ddefnyddio.

4. Canlyniadau/ diwrnod etholiad

Bu cryn werthfawrogiad o'r gwaith a wnaethpwyd gogyfer etholiadau 2022, yn arbennig y llwyddiant i gyhoeddi canlyniadau'r etholiad fesul ward fel ag yr oeddent yn cael eu datgan. Byddwn yn sicrhau fod trefniadau mewn lle i gael llwyddiant cyffelyb yn 2027. Gan fod trosiant staff o fewn y tîm democratiaeth ar hyn o bryd bydd yn angenrheidiol creu rhaglen hyfforddiant i aelodau newydd o staff er mwyn iddynt ddeall y gofynion a bod yn hyderus i weithredu er mwyn i ni sicrhau llwyddiant cyffelyb yn 2027.

5. Anwytho a'r rhaglen hyfforddiant.

Mae dwy brif elfen i'r gwaith anwytho, sef y diwrnod croeso a'r rhaglen hyfforddiant am y flwyddyn gyntaf.

6. Mae'r prif gamau gweithredu ar gyfer yr elfennau uchod o waith sydd yn cynnwys:

Cam gweithredu	Manylion
Diwrnod croeso	Rydym wedi adlewyrchu ar sut y cyflwynwyd gwybodaeth i Gynghorwyr ar y Diwrnod Croeso yn 2022. Amlygwyd gan nifer o Gynghorwyr fod llawer o wybodaeth wedi'i gyflwyno ar y diwrnod oedd yn drwm ac felly'n ddiwrnod blinedig. Er mwyn ymateb i'r sylwadau rydym yn edrych i lunio Diwrnod Croesawu sydd yn blaenoriaethu'r prif bwyntiau canlynol: • Braslun o sut mae'r Cyngor yn gweithio • Y Cod Ymddygiad • Cefnogaeth sydd ar gael i Gynghorwyr • Darpariaeth Technoleg Gwybodaeth.

Cam gweithredu	Manylion
	Nodwyd fod nifer wedi elwa o gael cyfarfod a'u cyd-aelodau a nifer o swyddogion allweddol ar y diwrnod cyntaf. Ein bwriad fydd gwahodd yr holl aelodau (rhai newydd a rhai sy'n dychwelyd) i Ddiwrnod Croeso yn Siambr Dafydd Orwig gan ei gynnal yn ddigwyddiad wyneb i wyneb yn unig. Drwy sicrhau nad ydym yn gorlwytho Cynghorwyr ar y diwrnod cyntaf – gobeithiwn y bydd modd cael sesiynau byr a bachog er mwyn rhannu mwy o wybodaeth angenrheidiol yn y pythefnos cyntaf. Meysydd megis: - Beth i'w ddisgwyl yng nghyfarfod cyntaf y Cyngor Llawn (y cyfarfod blynyddol) - Cyfarfodydd Rhithiol a Hybrid – tips ymarferol ar sut i fynychu y cyfarfodydd a rhannu ymarfer da Yn ogystal, mae wedi dod i'n sylw nad oedd y Llawlyfr Aelodau a gyflwynwyd i Gynghorwyr yn ôl yn 2022 wedi cyfarch yr holl anghenion a'r wybodaeth angenrheidiol oedd ei angen. O ganlyniad mae gwaith yn cael ei wneud i greu llyfryn cynhwysfawr a fydd o fwy o ddefnydd.
Rhaglen anwytho'r flwyddyn gyntaf	Rydym wedi nodi yn y cyfarfod blaenorol fod blaenoriaethu hyfforddiant craidd i Aelodau i'w harfogi gyda'r wybodaeth angenrheidiol i gyflawni'r rôl yn allweddol bwysig – mae adroddiad penodol wedi ei gyflwyno i'r cyfarfod am y maes hyfforddiant. Noder hefyd ei bod yn gamp anodd ei chyflawni i geisio taro'r balans rhwng sicrhau cyflwyno gwybodaeth digonol i aelodau, ond sicrhau nad ydynt yn cael eu boddi gyda gormod o wybodaeth a hyfforddiant. Yn amlwg mae'n rhaid hefyd cadw'r balans gyda'r pwyllgorau fydd i'w cynnal yn y cyfnod cyntaf cyn yr haf, gan gofio fod yn rhaid cyflwyno hyfforddiant penodol ar gyfer rhai pwyllgorau ee pwyllgor cynllunio, trwyddedu, craffu ayyb cyn y gall aelod eistedd ar y pwyllgor. Bydd y cyfnod cyn yr haf yn un prysur iawn gan fod angen cynnal yr un nifer o bwyllgorau (os nad mwy) o fewn cyfnod llai o amser na'r hyn sydd ar gael mewn blwyddyn arferol. Mae gwaith yn cael ei wneud ar y cyd gyda'r Gwasanaeth Dysgu a Datblygu er mwyn mapio'r hyfforddiant fydd ei angen ar gyfer y flwyddyn gyntaf.

7. Croesewir unrhyw sylwadau ar y rhaglen waith.

8. Sylwadau Aelodau.

Er mwyn sicrhau ein bod yn cael eich barn a'ch mewnbwn chi fel aelodau i fod yn rhan ganolog o'r gwaith datblygu ar gyfer yr etholiad mae grŵp bychan o Aelodau yn dod ynghyd i rannu eu barn. Mae'n draws doriad o aelodau profiadol ac eraill wedi ymuno'n fwy diweddar, ac maent yn cynnig sylwadau ar feysydd trafod penodol. Mae'r grŵp wedi cynnal sawl cyfarfod ac wedi trafod meysydd fel Cyfarpar TG aelodau, maes Hyfforddiant Aelodau a Mewnrwyd Aelodau. Mae'r ymatebion yn bwydo mewn i'r gwaith sydd yn cael ei wneud gan y tîm yn y rhaglen waith.

Yn ystod y misoedd nesaf byddwn yn cyfarfod i drafod meysydd megis:

- Gwybodaeth i Ddarpar Gynghorwyr
- Diwrnod Croeso / Cyfnod Anwytho / Llyfryn Cynghorwyr
- Cefnogaeth yn ystod y flwyddyn gyntaf.

9. Mae croeso i chi fel aelodau'r Pwyllgor Gwasanaeth Democratiaeth ymuno yn ogystal pe dymunwch.

Byddwn yn eich diweddarau o'r gwaith paratoi yng nghyfarfod mis Chwefror y pwyllgor.

10. PENDERFYNIAD A GEISIR

Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth nodi a derbyn yr adroddiad